

KONFERENCJA

**Wdrażanie Krajowej Strategii
zrównoważonego użytkowania
i ochrony zasobów genetycznych
zwierząt gospodarskich:**

osiągnięcia i wyzwania

Balice, 19.10.2017
Instytut Zootechniki - Państwowy Instytut Badawczy

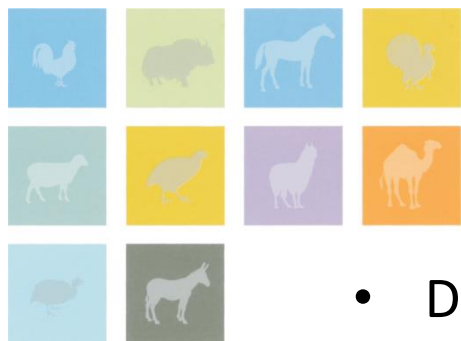

Realizacja programów ochrony - sukcesy, trudności i problemy

Jędrzej Krupiński, Elżbieta Martyniuk, Józefa Krawczyk,
Joanna Baran, Paweł Bielański, Lucyna Bobak, Jolanta Calik, Agnieszka
Chełmińska, Aldona Kawęcka, Dorota Kowalska, Anna Majewska,
Joanna Obrzut, Marta Pasternak, Małgorzata Piórkowska,
Grażyna Polak, Michał Puchała, Jacek Sikora, Ewa Sosin-Bzducha,
Magdalena Szyndler-Nędza, Iwona Tomczyk Wrona.

Balice, 19.10.2017
Instytut Zootechniki - Państwowy Instytut Badawczy

Plan Prezentacji

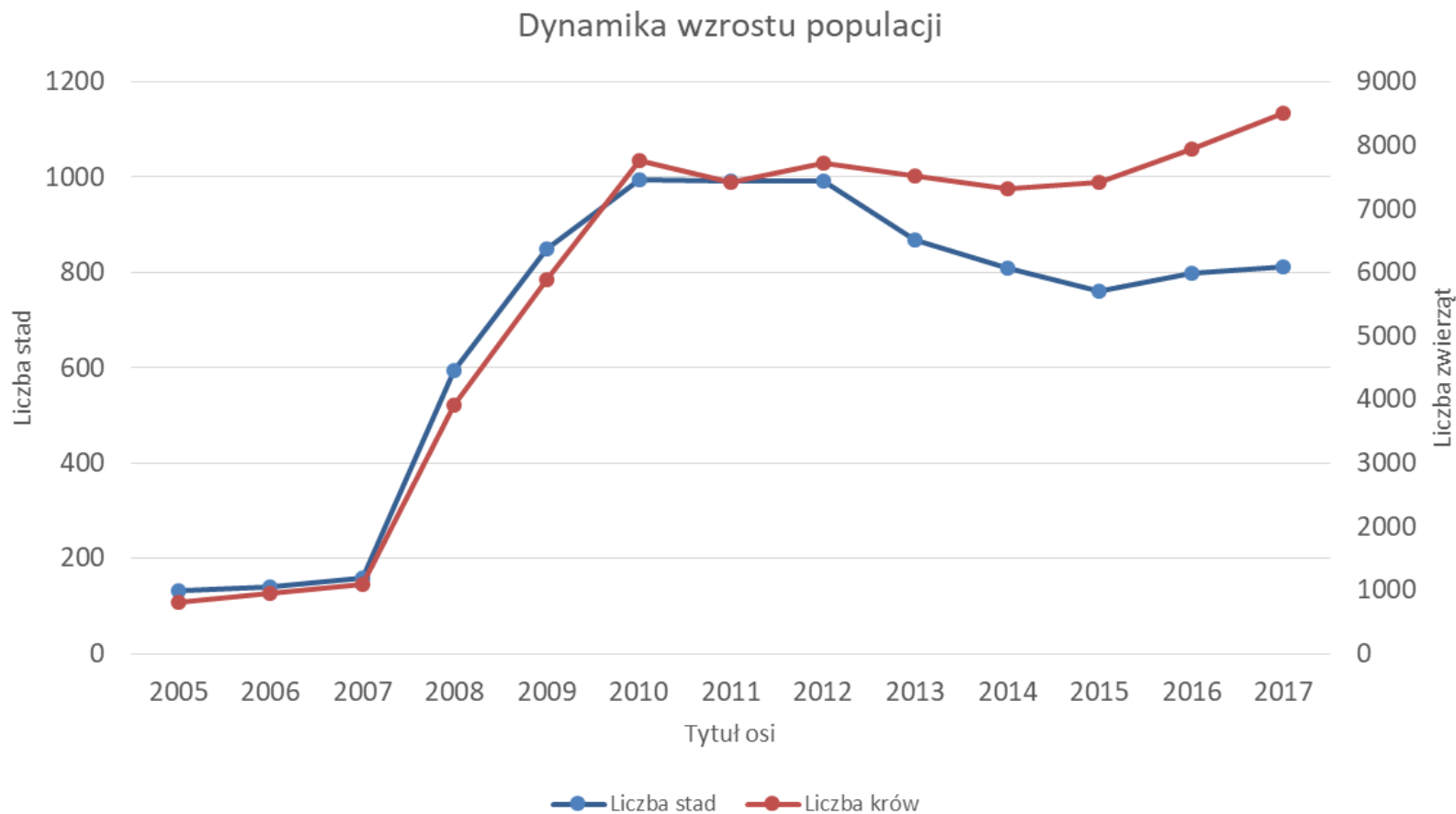
- Dynamika wzrostu i stan aktualny populacji chronionych
- Księgi hodowlane – udział ras chronionych
- Badania zgodności pochodzenia
- Uwagi techniczne
- Problemy do dyskusji, regulacji i badań
- Podsumowanie

Dynamika Wzrostu Populacji 2005-2017

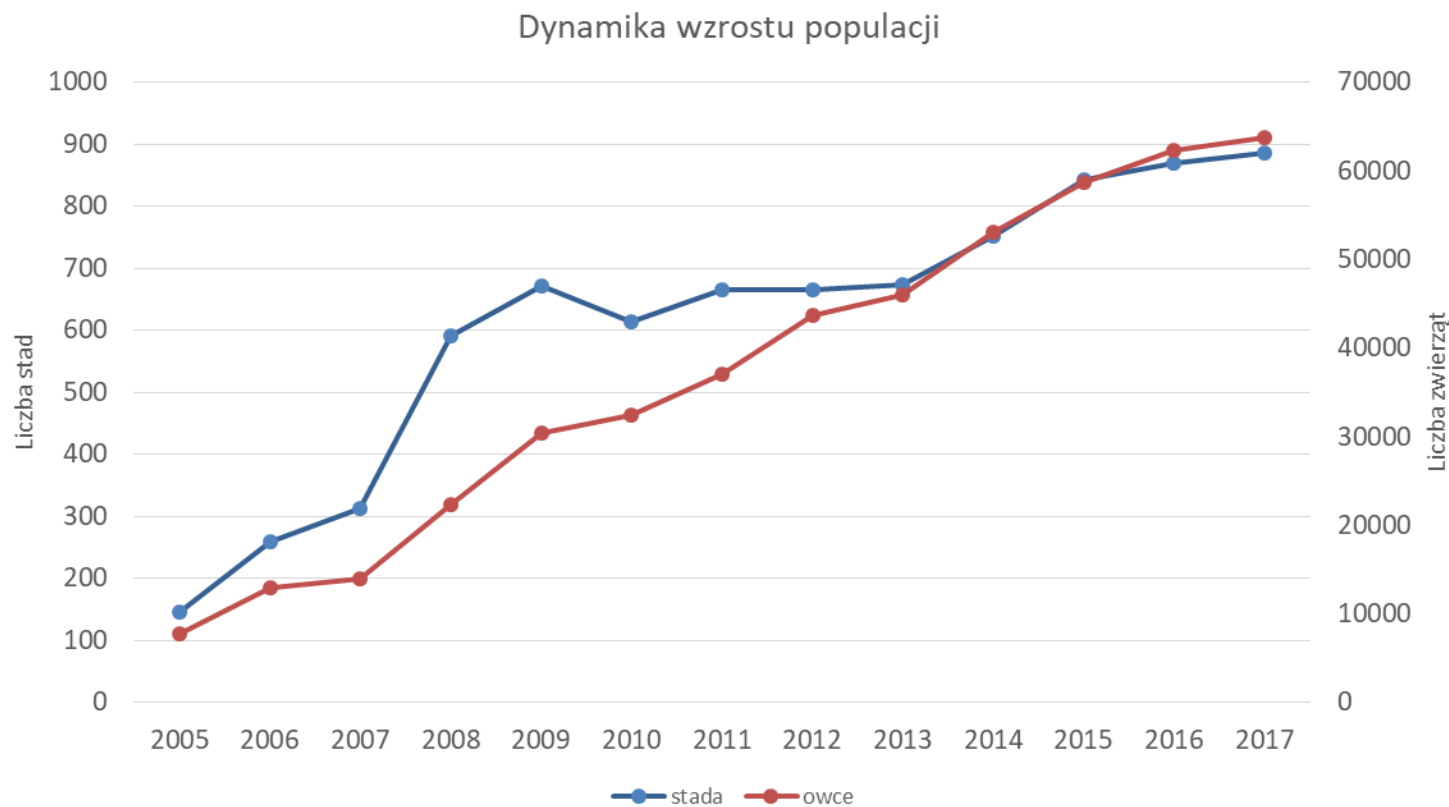
Bydło

Dynamika Wzrostu Populacji 2005 -2017

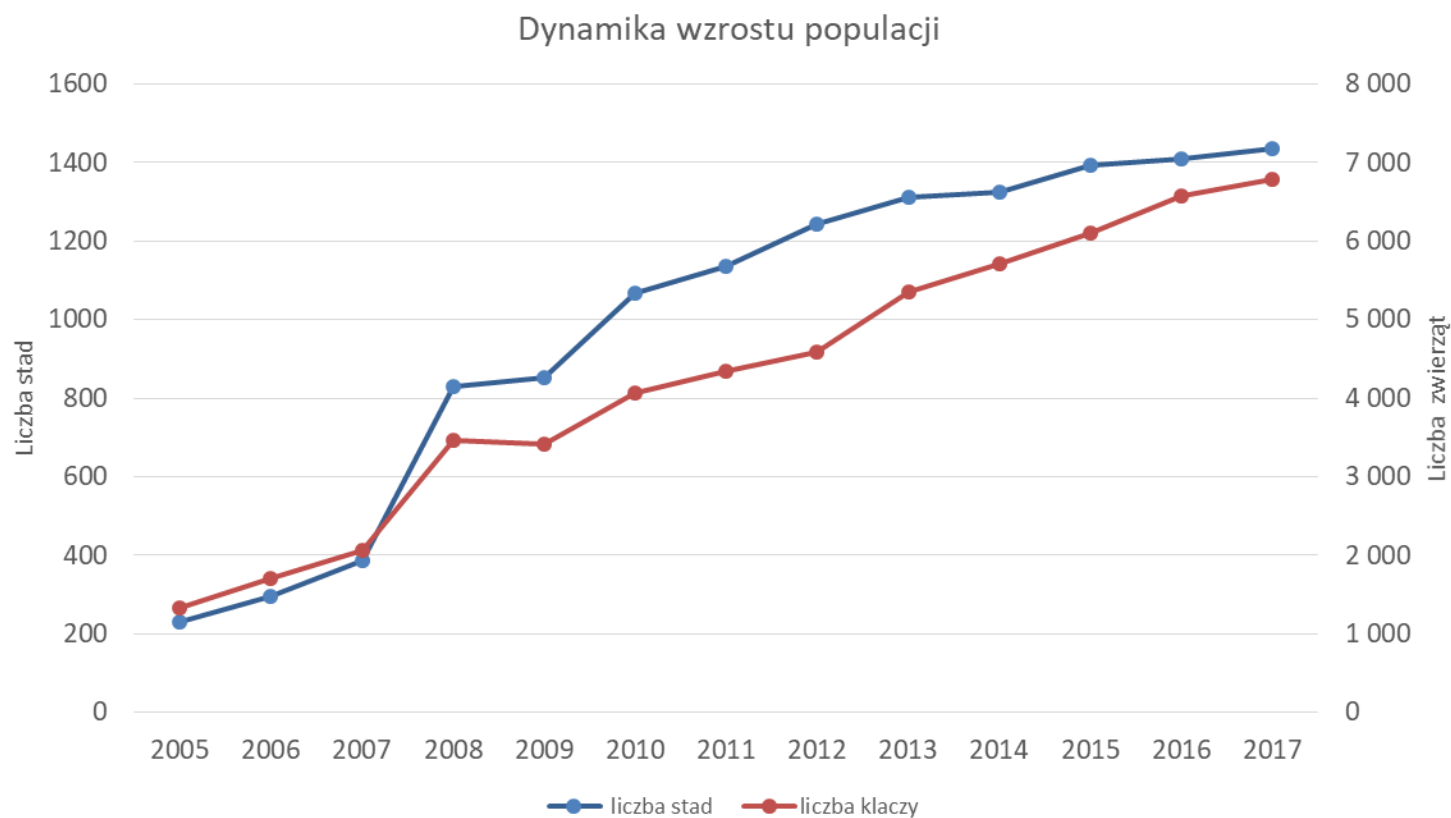
Owce

Dynamika Wzrostu Populacji 2005-2017

Konie

Dynamika Wzrostu Populacji 2005-2017

Świnie

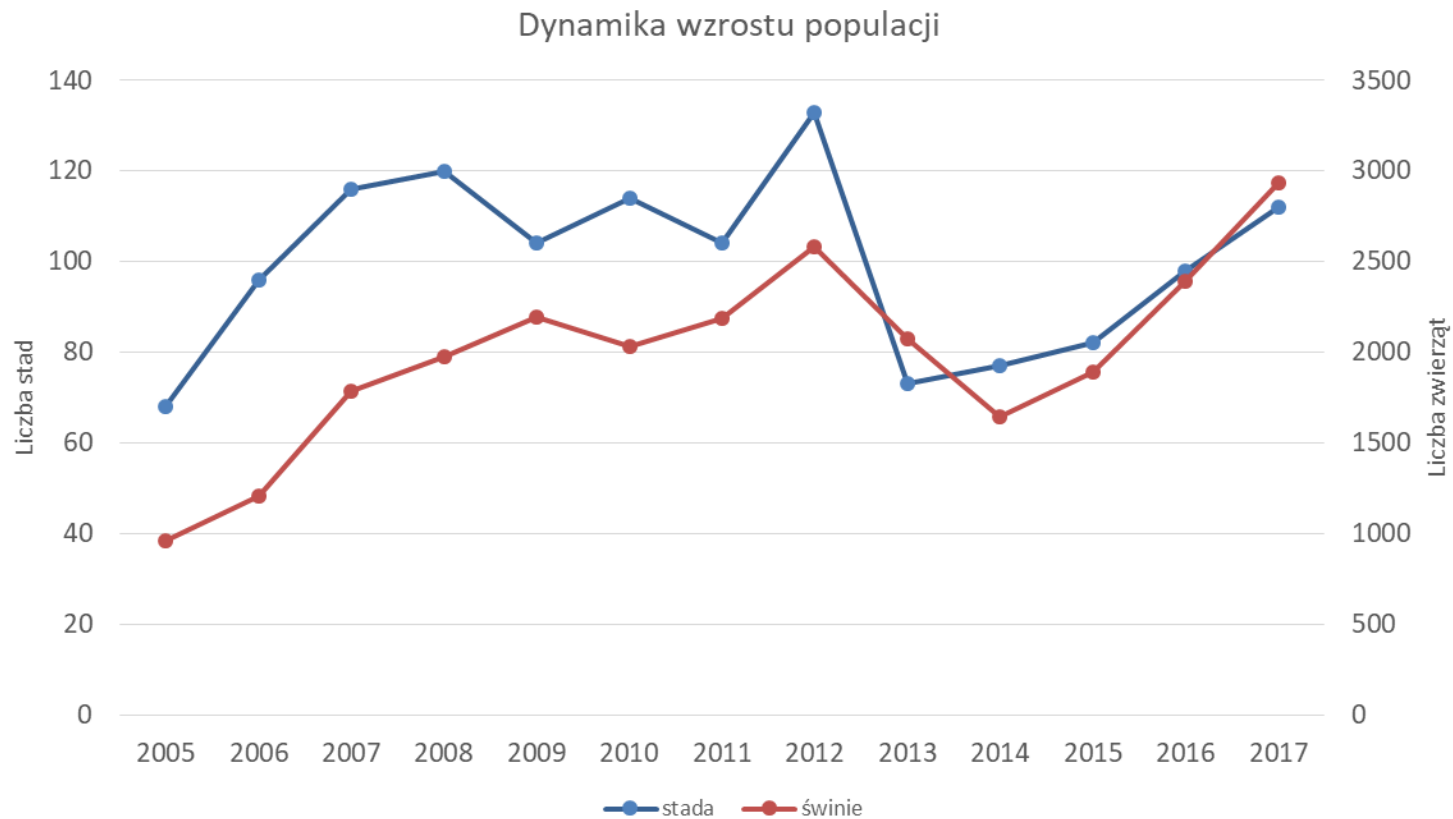

Tabela 1. Liczba stad i zwierząt objętych programem ochrony zasobów genetycznych wg stanu na sierpień 2017 roku

Gatunek zwierząt	Liczba ras/rodów/linii	Liczba stad (szt.)	Liczba samic (szt.)	Średnia sztuk w stadzie
Konie	7	1435	6808	4,73
Bydło	4	813	8502	10,46
Owce	15	886	63 772	71,92
Kozy	1	4	43	10,75
Świnie	3	112	2934	26,20
Kury nieśne	11	20	10 891	858,95
Gęsi	14	15	5598	331,66
Kaczki	10	10	3986	406,5
Króliki	1	8	350	43,75
Zwierzęta futerkowe (lisy, szynszyle, tchórze, nutrie)	12	28	862	30,79
Lokalne linie pszczół	5	-	1890 rodzin	
Razem	83	3 259	100 906	
Zwierzęta bez pszczół				

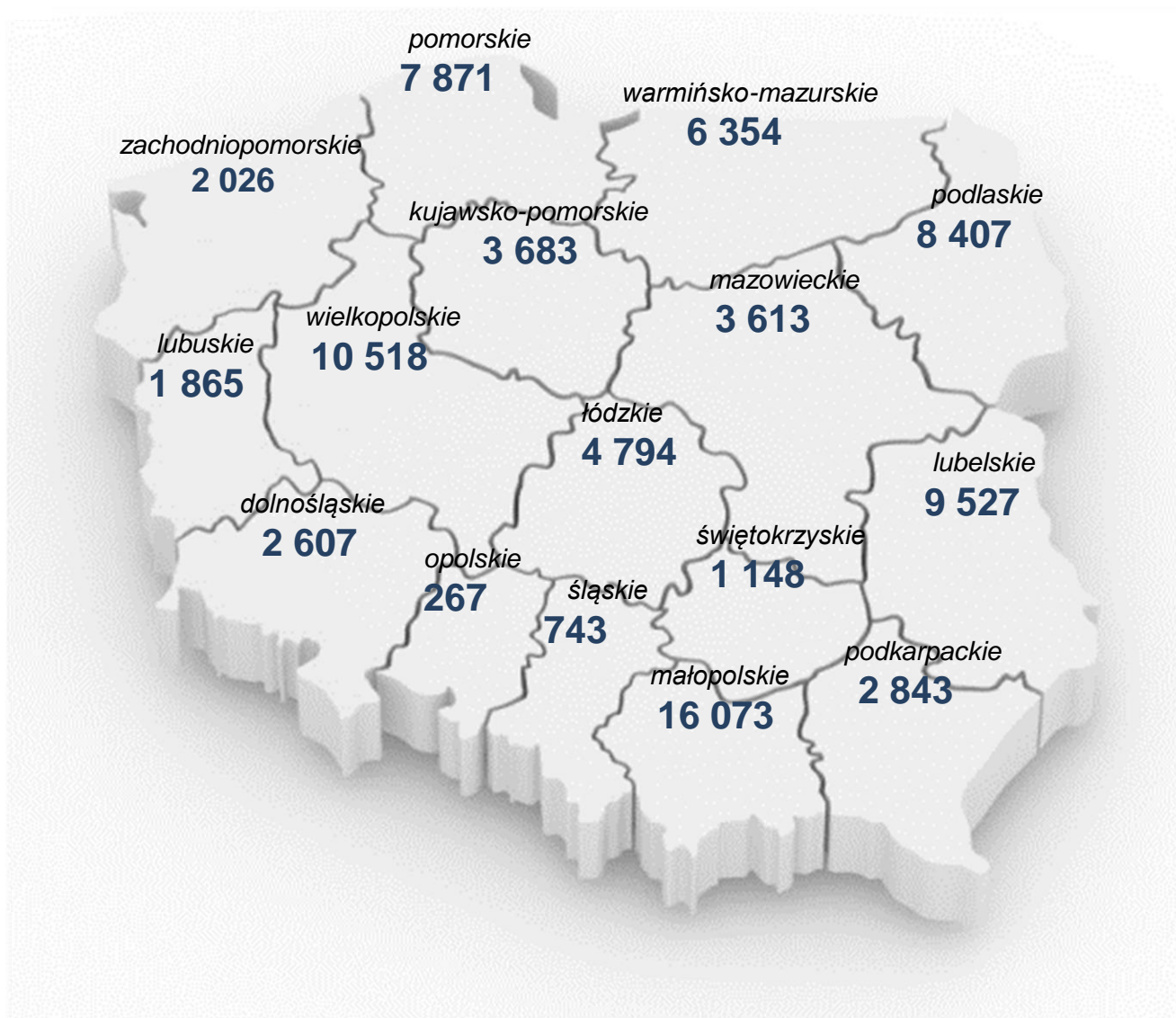

Liczba samic objętych programami ochrony w województwach

	Bydło	Konie	Owce	Świnie	Razem
Dolnośląskie	552	438	1134	123	2607
Kujawsko-pomorskie	91	161	3321	110	3683
Lubelskie	327	851	7617	732	9527
Lubuskie	18	107	1727	13	1865
Łódzkie	14	379	4302	99	4794
Małopolskie	4750	559	10728	36	16073
Mazowieckie	335	622	2329	327	3613
Opolskie	143	94	30		267
Podkarpackie	187	634	1933	89	2843
Podlaskie	666	827	6881	33	8407
Pomorskie	223	670	6756	222	7871
Śląskie	94	160	489		743
Świętokrzyskie	65	188	895		1148
Warmińsko-mazurskie	895	474	4967	18	6354
Wielkopolskie	15	446	8932	1125	10518
Zachodniopomorskie	127	192	1687	20	2026
RAZEM	25222	32222	127222	22222	222222

Rozmieszczenie zwierząt ras zachowawczych

Instytut Zootechniki PIB, Balice, 19.10.2017

Udział ras chronionych bydła w populacji zapisanej do ksiąg w 2017 r.

Rasa	Krowy		%	Jałówki		%
	program	księgi		program	księgi	
Polska czerwona	2795	2973	94,01	550	1706	32,2
Białogrzbietą	518	518	100	75	75	100
Polska czarno-biała	1679	1944	86,4	435	1128	38,6
Polska czerwono-biała	3510	3845	91,3	646	1796	36,0

Polska czerwona:

- 2399 krów i 396 jałówek objęte jest kontrolą użytkowości mlecznej
- 396 krów i 73 jałówki podlegają kontroli użytkowości mięsnej.

Liczba buhajów w 2017 r.

Rasa	Krycie naturalne	Unasiennianie	Razem
polska czerwona	19	26	45
białogrzbieta			31
polska czarno-biała	13	20	32
polska czerwono-biała	18	14	32

Udział ras chronionych koni w populacji zapisanej do ksiąg w 2017 r.

Rasa	Liczba stad w programie	Liczba klaczy		Ogiery zakwalifikowane do programu
		program	Księgi *2016r.	
huculska	273	1242	1610	197
konik polski	226	1518	1469	182
małopolska	126	446	1040	159
śląska	261	915	1575	299
wielkopolska	31	191	878	54
sokóleńska	257	1228	8448	385
sztumska	251	1254	8448	529
Razem	1425	6794		1805

Liczba maciorek i tryków objętych programem ochrony w 2017 r.

Rasa	Liczba stad	Owce	Tryki
cakiel podhalański	118	7773	398
Czarnogłówka	43	2178	118
kamieniecka	55	5100	247
korideil	29	1907	90
merynos polski odmiany barwnej	9	673	50
merynos polski w starym typie	58	7372	432
olkuska	59	1317	118
polska owca górska odmiany barwnej	36	1809	98
Polska owca pogórza	15	882	43
pomorska	98	7747	424
świniarka	37	2074	108
uhruska	125	7382	364
wielkopolska	61	7489	342
wrzosówka	110	8210	426
żelaźnieńska	28	1815	100
Razem	881	63 718	3358

Liczba loch i knurów objętych programem ochrony w 2017 r.

Rasa	Liczba stad	Liczba loch	Liczba knurów	
			Krycie naturalne	unasiennianie
puławska	53	1157	52	5
złotnicka pstra	30	1087	33	
złotnicka biała	33	699	30	
Razem	116	2934	115	5

Badanie zgodności pochodzenia

1. U koni od 2007 r. warunkiem wpisu do księgi jest badanie zgodności pochodzenia.

2. Zestawienie liczby przebadanych sztuk u bydła w latach 2007-2017

Rasa	Liczba szt. przebadanych	Wykluczona matka	Wykluczony ojciec	Wykluczone pary rodowodowe	% wykluczenia
polska czerwona	1659	13	21	10	2,65
białogrzbieta	102	2	5	8	14,71
polska czarno-biała	259		6	5	4,25
polska czerwono-biała	362		29	15	12,16
Razem	2382	15	61	38	4,79

3. W 2017 r. przebadano 15 sztuk świń rasy puławskiej.

4. U owiec w 2016 r przebadano 719 szt., a w 2017r. 644 szt. potomstwa

Zgłaszane uwagi techniczne wynikające z realizacji programów ochrony:

- Występują przypadki krycia buhajami z poza zatwierdzonej listy, hodowcy nie stosują się do opracowanych przez Federację planów kojarzeń co skutkuje kojarzeniami krewniaczymi;
- Następuje wzrost liczby stad z buhajami do krycia naturalnego, co stwarza problemy z właściwym doborem ojców;
- Użytkowanie buhajów do krycia naturalnego bez zgłoszenia do Instytutu oraz brak informacji do Instytutu o zakończeniu ich użytkowania;

Zgłaszane uwagi techniczne wynikające z realizacji programów ochrony:

- Zbyt duża liczba miejsc przeglądów kwalifikacyjnych klaczy do programów ochrony;
- Ocena klaczy uczestniczących w programach ochrony według zasad określonych w programie doskonalenia rasy;
- Zmniejszanie się wymiarów ogierów sokólskich, poniżej standardu, powodowane brakiem dolewu krwi koni importowanych;

Zgłaszane uwagi techniczne wynikające z realizacji programów ochrony:

- Konflikt interesów pomiędzy pracownikami Związku prowadzącym selekcje i zarządami złożonymi z hodowców, którym podlegają pracownicy – np. konie proponowane do programów są zbyt wysoko oceniane pod wpływem nacisków ze strony hodowców;
- Brak wpływu na selekcję źrebiąt; nie wiadomo czy najlepsze źrebięta nie są sprzedawane na rzeź oraz brak kontroli ich pochodzenia;
- Hodowcy nie przestrzegają zgodności liczby zwierząt podawanych na wykazie kwalifikacji do programu z liczbą zwierząt zgłoszonych do Agencji, co skutkuje kłopotami przy dokonywaniu zastąpień;

Zgłaszane uwagi techniczne wynikające z realizacji programów ochrony:

- Hodowcy często zgłaszają zbyt małą liczbę zwierząt na wykazach remontowych, co również skutkuje kłopotami przy zamianie i świadczy o zbyt małym remoncie,
- Utrzymywanie w stadzie jałowych zwierząt: przykładowo „hodowla na lochy”, które nie dają potomstwa uzasadniając, że wszelkie wybrakowania i zamiany pociągają za sobą dużą biurokrację i kontrole Agencji,
- Słaba świadomość hodowców nt. celów programów ochrony,

Problemy do dyskusji, regulacji i badań

- Wzmoczona, a docelowo obligatoryjna kontrola pochodzenia zwierząt kwalifikowanych do programów ochrony,
- Wprowadzenie systemowych rozwiązań pobierania i przechowywania materiału biologicznego - wymaga to wprowadzenia zmian do programów ochrony,
- Wprowadzenie regulacji dotyczących dobrostanu zwierząt,
- Bieżąca analiza inbrodu i innych parametrów zmienności genetycznej w oparciu o rodowody,
- Okresowa analiza inbrodu i zmienności genetycznej w oparciu o techniki molekularne,

Problemy do dyskusji, regulacji i badań

- Prowadzenie badań nad określeniem podłoża genetycznego cech funkcjonalnych, charakterystycznych dla danej rasy rodzimej;
- Prowadzenie akcji promocji surowców i produktów przetworzonych pochodzących od ras rodzimych w celu stymulowania rozwoju rynków lokalnych;
- Kształtowanie świadomości społecznej na temat znaczenia ras rodzimych, jako ważnej części dziedzictwa narodowego oraz roli jaką odgrywają w warunkach zrównoważonego rolnictwa, ochronie środowiska i krajobrazu;
- Opracowanie metod podnoszenia kwalifikacji hodowców, uczestniczących w realizacji programów ochrony.

Podsumowanie

- W latach 2000-2017 obserwujemy dynamiczny wzrost populacji zwierząt gospodarskich, objętych programami ochrony zasobów genetycznych;
- Dotychczasowe działania w obszarze koordynacji, organizacji i nadzoru nad realizacją programów ochrony zasobów genetycznych zwierząt gospodarskich plasują Polskę w czołówce w Unii.
- Zarządzanie zasobami genetycznymi zwierząt ma złożony charakter i wymaga pogodzenia bieżących celów ekonomicznych z potrzebami ochrony, niezbędnej do zabezpieczenia rozwoju hodowli w długiej perspektywie czasowej oraz ścisłej współpracy Instytutu Zootechniki PIB z Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Związkami Hodowców, jednostkami naukowymi, a przede wszystkim z hodowcami.

Podsumowanie

- W oparciu o dotychczasowe doświadczenia, wyniki badań i dyskusje należy w dalszym ciągu doskonalić programy ochrony oraz system koordynacji;
- Należy zwrócić szczególną uwagę na podnoszenie kwalifikacji wszystkich podmiotów i hodowców zaangażowanych w realizację programów ochrony oraz podjąć działania edukacyjne, niezbędne dla uzyskania akceptacji społecznej dla idei ochrony różnorodności biologicznej zagrożonych ras zwierząt.

Podziękowania dla Koordynatorów:

- dr Anna Majewska
- dr Ewa Sosin-Bzducha
- dr Iwona Tomczyk-Wrona
- dr Grażyna Polak
- dr hab. Aldona Kawęcka
- dr Jacek Sikora
- dr Magdalena Szyndler- Nędza
- prof. dr hab. Józefa Krawczyk
- prof. dr hab. Paweł Bielański
- dr Agnieszka Chełmińska

Podziękowania dla pracowników:

- Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi
- Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
- Związków Hodowców
- Członków Grup Roboczych
- Pracowników jednostek naukowych
- Pracowników Działu Ochrony Zasobów Genetycznych

- A przede wszystkim dla hodowców za wspólne prace nad zachowaniem bioróżnorodności ras rodzimych i zachowaniem dorobku wielu pokoleń hodowców

Dziękuję za uwagę

